

■ **Vita Szeged jövőjéről 27.**

Városfejlesztés - a zöldek szemével

Parkjaink állapota is *elszomorttó*. Nem is az öreg fákra gondolok, hiszen a modern szemlélet szerint a túlgondozott parkok sem megfelelőek az élővilág szempontjából, hanem az elhanyagolt környezetre, a rekonstrukciók elkezdésének hiányára. Az újszegedi Ligetet (Népkert) élővilága miatt védetté kellene nyilvánítani, a zajos intézményeket fokozatosan kitelepíteni (a szabadtéri színpad kivételével), s a már meglévő rekonstrukciós terv alapján megkezdeni a felújítási munkálatokat. A május elsejei ünnep itt rendkívül zavaró, környezetremből, más helyet kell keresni erre a célra. *Fontos a Stefánia és a Széchenyi tér felújítása is.* E parkjaink, tereink növényi állománya adja a város tüdejét, elvégezné a levegő tisztítását, ha megfelelő kezeléssel biztosítanánk fennmaradásukat. A kisebb tereinket összekötő utcákon fasorokat ültetve úgynevezett ökológiai folyosókat létrehozva biztosítani lehetne az élővilág fennmaradását, kapcsolatait. Fontos feladat a hullámtéren meglévő erdők megőrzése. *Nem szabad engedni, hogy itt további, üdülőknak nevezett kalyibavárosok alakuljanak ki,* ezért ne adjon ki további üdülőtelkeket a város! Az épített környezet bezöldesítése a faültetésen, parkgondozáson kívül történhet más módon is. Például a házak homlokzatán, tetőin létrehozott zöldkertek is jelentősen növelik a zöldfelületet. Szegeden is van erre példa, a Rókusi körút és Csongrádi sugárút sarkán lévő paneles ház falát teljesen benőtte a felkúszó növényzet. Ez porfogó, szélterelő és szigetelő is egyben. Ráadásul eltünteti az unalmas panelfelületet. Kövessük a példát! Másik módszer: *kis hátsó udvarok összenyitásával közös zöldterületek létesíthetők.* A kiskertekben jó lenne, ha már a biokertészet eredményeit felhasználva termelnének, s a házi szerves hulladék komposztálása sem ördögöngös dolog, viszont környezetkímélő. Ide kívánczik az az óhajom, hogy Újszeged kertvárosi jellegét lehetőség szerint meg kellene őrizni. A levegőtisztasághoz csatlakozik a város klímaterképének elkészítése is. A klímavédelemhez hozzátartozik a friss levegő útjainak (ventillációs pályák) szabadonhagyása a lakóterületeken. Levegőtisztasági témakör az emissziós üzemekkel való bánásmód. Két alternatíva kí-

nálkozik: vagy szűrőkkel, új technológiával környezetbaráttá tenni, vagy marad a kitelepítés. Igen *fontos szerep jut a város földhasználatának tervezésére is,* melynek jelentős környezetvédelmi kihatásai is vannak. A területhasználati terv befolyásolja például azt is, hogy a város terjeszkedése ne menjen a környező természetközeli élőhelyek rovására. Sürgősen biztosítani kell, hogy a város mérje fel természeti környezetét. Ennek ismerete és területfelhasználási terv hiányában elpredálhatjuk azokat az erőforrásokat, melyektől a jövő generációk élete függ. Hogy ez ne így legyen, maximálisan ki kell használni a városi foghíjakat, amelyekből éppen Szegeden sok van, gyomos, elhanyagolt telkek ezek (pl. Nagykörút). Beépítésük legyen elsődleges a terjeszkedéssel szemben. További, beépítésre alkalmas területek felderítésével a jó területkihasználás még növelhető. A takarékos területhasználatra kell ösztönözni területtakarékos lakóházak építésével is (átrium, sarok, teraszházak). *Nem halasztható tovább a közigazgatási tervezésben a környezetvédelmi tervezés megvalósítása, szakterv kidolgozása a környezetvédelmi problémákra, sőt környezeti adatbank létrehozása!* A környezetvédelmi tervezés óhajai közé tartozik, hogy az építési tervet egy zöldrendezési terv előzze meg. Ebben kell érvényre juttatni a zöldterületek további felosztásának korlátozásait. A területhasználát kérdései szoros összefüggésben vannak a városi közlekedéssel is. Tervezhető a lakás – munkahely – szolgáltatás – szabadidő területeinek közelebbhozása. Ez összecseng a koncepció városrészek alközpontjainak helyes gondolatával. Ugyanis ilyen komplexumban gyalog vagy kerékpárral elérhetők a kívánt intézmények, ez időtakarékos, és kíméli a városközpontot, az autóhasználatot kizárja. Modern gondolat a minden korosztálynak létesített szabadidőközpontok létrehozása a főközlekedési útvonalaktól távol. S ezzel el is érkezünk a közlekedés kényes problémaköréhez. *(Folytatjuk.)*

Dr. Molnár Gyula
Zöld Párt

■ **Angliában változik az önkormányzat**

A város: mágnes

■ *A napokban a harmadik önkormányzati delegáció érkezett vissza angliai tanulmányútról. Lehet-e gyakorlati haszna az angliai West-Yorkshire helyzete tanulmányozásának a Dél-Alföldön? – kérdeztük dr. Lippai Pál polgármestert.*

– Az angliai gép- és szövőipar az elmúlt 20-30 évben összeomlott. Így ez az ipari központ ma katasztrófa sújtotta vidékre hasonlít. Elhagyott gyárak, lakóépületek. A nagyipar összeomlását kísérő jelenségek: munkanélküliség, bűnözés. A virágkorban betelepülő népesség pedig soknemzetiségűvé változtatta ezt a területet. A *vidék mai állapota félelmetesen emlékeztet a 40 év kommunizmusa után ébredező Kelet-Európára.* Ezért hasznos tanulmányozni az ottani megoldási kísérleteket. Például azt, milyen erőfeszítéseket tesznek annak érdekében, hogy megváltoztassák a terület városainak rossz hírét, vagy azt, ahogyan a település jövője, idegenforgalmának fellendítése érdekében összefognak a polgárok, a bankok és az intézmények.

■ *Mi e tanulmányút-sorozat előzménye?*

– A British Council egyik átfogó programjának célja, hogy *kelet-európai szakembereket ismertessenek meg az angliai demokrácia mechanizmusaival.* E programba egy pályázat elnyerése útján kapcsolódott be a Bradfordi Egyetem, mely a szegedi József Attila Tudományegyetemmel még 1990-ben vette fel a kapcsolatot. A megállapodás lényege: öt éven keresztül tanfolyamokat szerveznek a szegedieknek.

■ *A két egyetem, illetve a két város közötti megállapodás rögzíti az angliai tapasztalatcsere-sorozatot vázát?*

– A programot a szegedi delegációk tagjainak érdeklődési köréhez igazítják a vendéglátók. A program váza: az elméleti előadásokat az önkormányzati munka mindennapjaival való ismerkedés követi. A mi delegációnk az egyetemen az angliai közigazgatás rendszerének kialakításáról, az önkormányzat továbbfejlesztéséről hallgatott előadásokat. Majd Calderdale terület, s annak két városa, Bradford és Halifax életével, gondjaival ismerkedtünk meg.

■ *A közigazgatás átalakítása mit jelent Angliában?*

– Az ottani megyerendszeren belüli körzetek – melyek a mi egykori járásainknak felelnek meg – életképességéről győződhetünk meg. Angliában elfogadják, hogy a *nagyváros mágnesként vonzza a környező kisebb településeket,* azaz ezek az önálló körzetek a megyével azonos szinten állnak a közigazgatás rendszerében.

■ *A hazait az angliai önkormányzattal összevetve a hasonlóság vagy a különbözőség dominál?*

– Az önkormányzat létét nem vitatják, de szerepe annyiban más, hogy nem *elsősorban szolgáltatásokat végez,* hanem koordinál. Tehát az önkormányzat nem végzi, hanem megfelelő vállalkozók kiválasztásával biztosítja a szolgáltatást. A fontosabb szolgáltatásokat a versenytárgyalások nyertesének adja ki. Figyelemre méltó, hogy a polgárokat sikerül bevonniuk a közügyekbe, a település gondjainak megoldásába. Követésre méltó, ahogyan *informálják a lakosságot.* A városházán például a település minden kisebbségének nyelvén tájékoztatják a polgárt arról, hogyan kell kapcsolatba lépnie a hivatalnokokkal, hogyan intézheti el legegyszerűbben ügyes-bajos dolgait, miképpen veheti igénybe a városi jutásokat.

■ *A hazai önkormányzati modell jellemzője a képviselők testületeinek – a közgyűlésnek és a bizottságoknak – dominálása a polgármesteri hivatal szakembereivel szemben. Angliában is ez a gyakorlat?*

– Az ottani önkormányzati modell emlékeztet az itteni egykori tanácsrendszerre, melynek pozitív vonásait én is szívesen vizsgálnám. Ott a bizottságok szerepe kisebb, mint a magyar önkormányzati modellben, s a közgyűlés szerepe is a fő irányok és prioritások kijelölésére korlátozódik. A végrehajtás, az ellenőrzés az önállóságot élvező hivatali irodák dolga.

Újszászi Ilona

■ A Szent Dömötör torony keresztelőkápolnájának falképeit 1933-ban készítette el **Aba-Novák Vilmos.** Ezután kapott megbízást a **Hősök kapujának** díszítésére. Az első világháború áldozatai apokaliptikus képeken jelentek meg, a kompozíció középpontjában – a hármaskör középső ívében – Jézus Krisztus alakja volt látható. Szerzetesek, az eseteket sirató anyák és özvegyek, halálba menetelő katonák, sírkészítők, Szent László, Szent István, Szent Borbála, Szent György, a képek körül kigyózó szöveg-szalagok (no meg Horthy Miklós fehér lovon ülő figurája) – ez volt az a látvány amelyet a második világháború utáni új hatalom nem tudott elviselni, és 1949-ben a falkép lefedésére adott utasítást.

A részint freskó- (vagyis nedves vakolatra festve) részint secco-technikával (utóbbinál száraz falfelületre dol-

■ **Csak az épület felújításával együtt ■ Háborúellenes vízió**

Aba-Novák freskója a Hősök kapuján

goznak) készült képet cementes vakolattal fröcskölték be, s ez, **Forrai Kornélia** szerint *rendkívül kedvezőtlen a restaurálás szempontjából.* A falkép festékanyaga ugyanis erősebben kötődik a fölhordott cementes vakolathoz, mint a falhoz, ezért a rávakolás eltávolításával a kép egy része is elveszne. Ezért „restaurálás” helyett inkább „rekonstrukcióról” beszélhetünk.

Dr. Berekné dr. Petri Ildikó, a Szegedi Aba-Novák Alapítvány elnöke, és **Báthly Gábor,** az alapítvány titkára elmondta, hogy a freskó helyreállításához csak a rendkívül leromlott állapotú Hősök kapuja felújítása után szabad neki-

„Szeged város 1936-ban bízta meg Aba-Novák Vilmost a Hősök kapuja falképeinek elkészítésével. A megadott téma szerint a mű az első világháború halottainak állított emléket.” Ez áll **Forrai Kornélia** festő restaurátor műleírásának bevezetőjében. A falkép kibontásáról már évek óta beszélnek, de abban sincs vita, hogy értelmetlen nekifogni a munkának a Hősök kapuja épületének fölújítása nélkül.

fogni. Az épület vakolatára elég ránézni, a lapostető több helyen átengedi a vizet. Három pillérben esővízlevezető csatornák vannak, ezeket is ki kell cserélni. El kell tüntetni a különféle célokat szolgáló elektromos kábeleket, s meg kell oldani a villamos-közlekedéshez szükséges felsővezeték elhelyezését is úgy, hogy ne sértse a kibontott falképet.

Mindez – a jelenlegi számítások szerint – megközelítőleg 26 millió forintba kerülne. A költségek viselése ügyében össze kell fognia az önkormányzati hivatalnak, és a József Attila Tudományegyetemnek (amely a Hősök Kapuja épületének kezelője). Az alapítvány vezetői ezen felül még azt tervezik, hogy segítséget kérnek a Művelődési és a Honvédelmi Minisztériumtól, külföldi és hazai intézményektől, szervezetektől és alapítványoktól is.

Báthly Gábor megfogalmazása szerint tisztában vannak azzal, hogy az épület és a freskó ügye nem elsődleges szegedi probléma – de mégis

fontos, mert a megfelelő helyreállítás után a Hősök kapuja a pályaudvar felől érkezők számára a város kapuja is lehetne. Ezen felül nem csak az első, hanem mindkét világháború mementójának is tekintetnénk az élő és halott katonát formázó szobrok által őrzött emlékművet, amely – nyugodtan állíthatjuk – párját ritkítja. Mert háborús haditetteket üdvözlő diadalívet sok helyen állítottak, de ellenkező tartalommal, az öldöklés borzalmait megmutatva a Hősök kapuja minden bizonnyal kuriózumnak tekinthető.

Az alapítvány célja az, hogy az épület, s a freskó 1996-ra, Szeged napjára rangjához méltó formájában táruljon a város polgárai elé.

Nyilas Péter

A Szegedi Aba-Novák Alapítvány

Tavaly decemberben a szegedi közgyűlés létrehozta a Szegedi Aba-Novák Alapítványt, amelynek elsődleges célja a festőművész két szegedi freskójának megővése. Az alapítvány megteremtésének ötletét az adta, hogy Aba-Novák Judit, a festőművész leánya fölajánlotta budai villáját (vagy annak ellenértékét), ha Szeged városa elvégzi a Hősök kapujára festett freskó restaurálását.

Dr. Berekné dr. Petri Ildikó, az alapítvány elnöke elmondta, hogy a hét tagú kuratórium – amelynek neves szegedi személyiségek mellett tagja a festőművész leánya is – kijelölte a legfontosabb feladatokat, és a falkép helyreállításának lehetőségeiről szakvéleményt kért a Képző- és Iparművészeti Lektorátustól is.

Az alapítvány már támogatókra is talált: köztük vannak a Virág Cukrászdát működtető Szervánszky-testvérek, az IKV, a Mortons Kft. Az eredetileg egymillió forintot indulótőké már több, mint százezer forinttal gyarapodott.

Az adóhivatal engedélyével az Aba-Novák Alapítványnak átutalt adomány leírható az adóalapból. Az alapítvány pénzt az OTP és Kereskedelmi Bank Rt. kezeli. Számlaszáma: 289-98008 37251-8.

